

**OKTABR
2026**

ZAMONAVIY TA'LIMDA ISLOHOTLAR VA TEXNIK TAFAKKUR

ilmiy jurnali

JILD 1, SON 2

+998 90-067-67-57
O'zbekiston
www.texniktafakkur.com

“ZAMONAVIY TA'LIMDA ISLOHOTLAR VA TEXNIK TAFAKKUR”

ilmiy jurnali

Mazkur ilmiy to'plamda “Zamonaviy ta'limda islohotlar va texnik tafakkur” ilmiy jurnaliga taqdim etilgan ilmiy maqolalar, tezislar hamda ilmiy-tadqiqot natijalari o'rin olgan. Jurnal zamonaviy ta'lim tizimini rivojlantirish, ta'lim jarayoniga innovatsion pedagogik va axborot texnologiyalarini joriy etish, ta'lim mazmuni va metodlarini takomillashtirish, shuningdek, pedagogika, texnika va muhandislik yo'nalishlarining o'zaro integratsiyasini rivojlantirishga qaratilgan ilmiy izlanishlarni yoritishga ixtisoslashgan.

Nashrda ta'lim va tarbiya jarayonining nazariy hamda amaliy masalalari, zamonaviy pedagogik texnologiyalar, raqamli va innovatsion ta'lim, muhandislik va texnik ta'limni rivojlantirish, fanlararo integratsiya, texnik tafakkurni shakllantirish, ta'lim jarayonini loyihalashtirish va takomillashtirish, shuningdek, mazkur sohalaridagi dolzarb ilmiy-metodik muammolarning yechimlariga bag'ishlangan tadqiqotlar o'rin oladi.

MUALLIFLAR E'TIBORIGA:

To'plamga kiritilgan ilmiy maqola va tezislarda keltirilgan statistik ma'lumotlar, ilmiy faktlar, raqamli ko'rsatkichlar, natijalar, iqtiboslar, bibliografik ma'lumotlar hamda boshqa axborotlarning haqqoniyligi va ishonchliligi uchun mualliflar shaxsan mas'ul hisoblanadi.

Maqolalarda foydalanilgan manbalarga havolalarning to'g'ri rasmiylashtirilishi, iqtiboslarning mazmunan va bibliografik jihatdan aniqligi, shuningdek, mualliflik huquqi talablariga rioya etilishi mualliflarning zimmasidadir.

Tahririyat tomonidan taqdim etilgan materiallarning ilmiy-uslubiy va texnik talablarga muvofiqligi ko'rib chiqiladi. Biroq maqolalarda bayon etilgan ilmiy qarashlar, xulosalar va tavsiyalar uchun mas'uliyat bevosita mualliflarga tegishlidir.

I-QISM, 2-SON

2026

ZAMONAVIY TA'LIMDA ISLOHOTLAR & TEXNIK TAFAKKUR

Bosh muharrir:

Z.Sh. To'xtayeva

Bosh muharrir o'rinbosari:

V.E. Ubaydova

Mas'ul kotib:

M.B. Obloqulova

Tahririyat hay'ati:

Q.T. Olimov, p.f.d., professor,

S.G'. Siddiqova, PhD, professor,

U.A. O'rinov, DSc, professor,

S.Dj. Muxamedjanova, DSc, professor,

F.R. Muradova, DSc, professor,

F.B. Ismoilov, PhD, dotsent,

Sh.H. Behbudov, DSc, dotsent,

G.I. Temirova, PhD, dotsent,

F.A. Qurbonov, t.t.n.n dotsent,

B.B. Toirov, t.f.n., dotsent,

D.D. Baratov, PhD, dotsent,

S.H. Fayziyev, t.f.f.d., dotsent,

N.S. Shodiyev, p.f.f.d., dotsent,

M.A. Aripjanova, p.f.f.d., dotsent

Tahririyat jamoasi a'zolari

To'xtayeva Zebo Sharifovna,

Buxoro davlat texnika universiteti, professor.

Djuraev Xayrullo Fayzievich,

Buxoro davlat texnika universiteti, professor.

Avazov Yusuf Shodiyevich,

Islom Karimov nomidagi Toshkent Davlat Texnika Universiteti, professor.

Hayitov Ruslan Rustamjonovich,

Buxoro davlat texnika universiteti, professor.

Usarov Jabbor Eshbekovich,

Chirchiq davlat pedagogika universiteti, professor.

Fayziyeva Maxbubaxon Raximjonovna,

O'zbekiston Milliy pedagogika universiteti, DSc, professor.

Botirov To'lqin Vafokulovich,

Navoiy davlat konchilik va texnologiyalar universiteti, professor.

Abidov Kamildjan Zarifovich,

Buxoro davlat texnika universiteti, dotsent.

Sariev Rustam Bobomurodovich,

Buxoro davlat texnika universiteti, dotsent.

Ibragimov Ulug'bek Muradullayevich,

Buxoro davlat texnika universiteti, dotsent.

Qobilov Hasan Xalilovich,

Buxoro davlat texnika universiteti, dotsent.

Xalilov Fayoz Vahobjonovich,

Buxoro davlat texnika universiteti, dotsent.

Xo'janazarov Zayniddin Rashidovich,

Buxoro innovatsiyalar universiteti, dotsent.

G'afurov Mirzohid Orifovich,

Buxoro innovatsiyalar universiteti, dotsent.

Asrayev Zafar Rizoqulovich,

Buxoro davlat texnika universiteti, dotsent.

Nurullayev Mirxon Muhammadovich,

Buxoro davlat texnika universiteti, dotsent.

Nafasov Mirzamurod Muhammadovich,

Buxoro davlat texnika universiteti, dotsent.

Abdullayev Husniddin Husen o'g'li,

Buxoro davlat texnika universiteti, dotsent.

**ZAMONAVIY TA'LIMDA ISLOHOTLAR VA TEXNIK TAFAKKUR
ilmiy jurnali**

Yuqorida keltirilgan tahririyat jamoasi a'zolarining to'liq ro'yxati
https://texniktafakkur.com/tp/en/editorial_team manzilida keltirilgan.

Tahririyat jamoasi a'zolarining tarkibini o'zgartirish hamda qo'shimcha kiritish
yoki tahririyat a'zolidan chiqarish muassis boshchiligida amalga oshiriladi.

© Materiallar ko'chirib olingan yoki chop etilganda "Zamonaviy ta'limda
islohotlar va texnik tafakkur" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda
chop etilgan va e'lon qilingan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga
mualliflarning o'zlari ma'sul hisoblanadi. Tahririyat fikri har doim ham mualliflar
fikriga mos kelmasligi mumkin.

Jurnal yilda 12 marotaba to'plam sifatida chop etiladi. To'plam mualliflarga
elektron shaklda taqdim etiladi.

"Zamonaviy ta'limda islohotlar va texnik tafakkur" ilmiy jurnali
15.09.2026-yildan boshlab O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi
huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№ C-5669338845379 reyestr raqami tartibi bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №1852266.

Jurnalning ixtisosligi:

Pedagogika fanlari:

- 13.00.01** – Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02** – Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03** – Maxsus pedagogika
- 13.00.04** – Jismoniy tarbiya, sport mashg'ulotlari, sog'lomlashtiruvchi va adaptiv jismoniy tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05** – Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06** – Raqamli ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07** – Ta'limda menejment
- 13.00.08** – Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09** – Ijtimoiy pedagogika

Texnika fanlari:

- 05.01.00** – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01** – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02** – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03** – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04** – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05** – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06** – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07** – Matematik modellash
- 05.01.08** – Texnologik jarayonlar va ishlab chiqarish larni avtomatlashtirish va boshqarish
- 05.01.10** – Axborot olish tizimlari va jarayonlari
- 05.01.11** – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00** – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08** – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02** – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01** – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03** – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05** – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06** – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01** – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03** – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.09.01** – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04** – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari

Muassis: "MARZEB ACADEMY" MCHJ

Hamkorlarimiz: Buxoro davlat texnika universiteti

MUNDARIJA

Atajanov Otajon Yuldoshevich, AMALIY TAJRIBALAR ASOSIDA TALABALARNING TAHLILIY VA DIAGNOSTIK KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH METODIKASI	10
Tosheva Gulnora Djurayevna, DIZAYNERLIK QOBILIYATI' TUSHUNCHASINING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK MAZMUNI, TUZILISHI VA FUNKSIONAL XUSUSIYATLARI	17
Sayidaxmedov Ravshan Rajabovich, TALABALARNING TADQIQOT KO'NIKMALARINI BAHOLASHNING MEZONLI-DIAGNOSTIK MODEL	25
Xudayberdiyev Erkin Umedovich, STANDARTLASHTIRISH VA METROLOGIK NAZORAT SOHASIDA HUQUQIY KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISH PEDAGOGIK MUAMMO SIFATIDA	33
Qosimov Fazliddin Tolibovich, YARIMO'TKAZGICHLARNING ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARDAGI O'RNI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	41
Bafoev Asliddin, Ahmadova Garanfil, Mavlonov Shohrukh, SYNTHESIS AND APPLICATION OF PET-DERIVED HYDROGEL ADSORBENTS FOR EFFICIENT TREATMENT OF DYE-CONTAMINATED WATER	46
Bafoev Asliddin, Ahmadova Garanfil, Mavlonov Shohrukh, SYNTHESIS AND APPLICATION OF PET-DERIVED HYDROGEL ADSORBENTS FOR EFFICIENT TREATMENT OF DYE-CONTAMINATED WATER	46
Umedova Ma'mura Nasillo qizi, SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH ORQALI O'QUVCHILARNING KREATIV TAFAKKURINI RIVOJLANTIRISH	60
Shukrulloeva M.B., RAQAMLI TA'LIM MUHITIDA IJTIMOY FAOLLIK VA KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYALARNI RIVOJLANTIRISHNING XALQARO TAJRIBASI	66
Sharipov Q.Q., Bekov Bekzod Doniyorovich, QATLAM SUVI pH QIYMATINING GAZNI QAYTA ISHLASH ZAVODI APPARAT VA SIG'IMLARI KORROZIYASIGA TA'SIRI VA KOMPLEKS HIMOYA CHORALARI	83
Hamidova Nozima Sirojiddin qizi, Temirova Matlab Ibodovna, ISHLATILGAN O'SIMLIK YOG'LARINI KIMYOVIY QAYTA ISHLASH ASOSIDA QO'SHIMCHA QIYMATLI MAHSULOTLAR OLISH	93
Muzrabova Feruza Shuxrat qizi, INKLYUZIV SINFLARDA O'QUVCHILARNING IJTIMOY INTEGRATSIYASINI TA'MINLASHNING PEDAGOGIK MEXANIZMLARI	99
Sayfiddinov Javlon Bahriddin o'g'li, HUDUDIY IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA YASHIL MOLİYALASHTIRISH VA INVESTITSIYA MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	108
Yuldashev G'ulomjon, Qosimov Bekzod Ulug'bek o'g'li, KARKIDON SUV OMBORI HAVZASI TUPROQLARINING LANDSHAFT-GEOKIMYOVIY KATENA MODEL VA ELEMENTLAR MIGRATSIYASI QONUNIYATLARI	114
Kamol Akbarov, 1928–1929-YILLARDA QASHQADARYO OKRUGIDA O'TKAZILGAN YER-SUV ISLOHOTI VA UNING AHOLINING IJTIMOY HAYOTIGA TA'SIRI	120
Mansurov D.U, Oydinova Z.R, BIOCHAGA (CHAGA, INONOTUS OBLIQUUS) SUVLI EKSTRAKTINING SICHQON KOLOREKTAL KARSINOMASI (CT26) VA FIBROBLAST (L929) HUYAYRA LINIYALARIGA IN VITRO SITOTOKSIK TA'SIRI	124

Shermatova Xurshida, HAYVONLAR VA HASHAROTLARDAGI AQLIY QOBILIYAT UYG'UNLIGI	131
Паноев Э.Р, Г.Д.Нурназарова., Салимов Х.О., ПРОИЗВОДСТВО БИТУМНОЙ МАСТИКИ НА ОСНОВЕ МЕСТНОГО СЫРЬЯ	136
I.R.Goziyev. Umaraliyev.N, TERMOLIZ VA PIROLIZ REJIMIDA ISHLAYDIGAN GAZ GENERATORINI AVTOMATIK BOSHQARISH UCHUN MIKROPROTSESSOR TIZIMINI YARATISH.....	143
To'xtaraliyev Sohibjon Murodjon o'g'li, Xolmatov D.S., FOSFORIT SHLAMIDAN KLINDER USULDA EKSTRAKSION FOSFAT KISLOTA OLIISHDA SULFAT KISLOTASI ME'YORI VA KONSENTRATSIYASINING TA'SIRI	152
F.M.Karomov, H.Salimov, E.R.Panoyev, Sh.U.Axmedova, MAHALLIY XOMASHYOLAR ASOSIDA YUQORI HARORATGA CHIDAMLI KORROZIYA INGIBITORINI SINTEZ QILISH VA TADQIQ ETISH	161
Temurxo'ja Alisher o'g'li Shodmanov, XORIJLIKLARGA O'ZBEK TILINI ONLAYN O'QITISHDA LINGVOMADANIY YONDASHUV VA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR	164
Maxkamov Ilhomjon Turdaliyevich, Aminjonova Mushtariyxon Sherzodbek qizi, ADAPTIV MOBIL TA'LIM ILOVALARINING TA'LIM SAMARADORLIGIGA TA'SIRINI BAHOLASH	168
Аминова Мохирахон Мўминжон қизи, НАУЧНО-ТЕХНОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ СОЗДАНИЯ СЕРОСОДЕРЖАЩИХ ПРЕПАРАТОВ ИЗ ПРОМЫШЛЕННЫХ ОТХОДОВ ДЛЯ ЗАЩИТЫ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ КУЛЬТУР.....	172
Dustova Gulnoza Ashurovna, TEXNIK OLIY TA'LIMDA FANLARARO INTEGRATSIYA TUSHUNCHASINING PEDAGOGIK MAZMUNI VA RIVOJLANTIRISH TENDENSIYALARI	178
Turdimurodova Ma'suma Mamarajab qizi, O'ZBEKISTONNING SHO'RLANGAN TUPROQLARIDA O'SADIGAN O'SIMLIKLARNING FIZIOLOGIK – BOKIMYOVIY MOSLANISH MEKANIZMLARINI TADQIQ QILISH.....	183
Hasanov Hakimjon Xalil o'g'li, SHARQ MUTAFAKKIRLARI (FOROBIY, BERUNIY, IBN SINO) ASARLARIDAGI TA'LIMIY G'OYALARNING PEDAGOGIK TAHLILI	191
Ergashev Asadbek Ulug'bek o'g'li, MEVA-SABZAVOTLARNI QAYTA ISHLAB CHIQRISHDA IKKILAMCHI RESURLARDAN SAMARALI FOYDALANISH.....	199
Jo'rayeva Yoqutxon A'zamxo'ja qizi, BOLALARDA UZI-NAZORAT OSTIDA REGIONAR BLOKADALAR VA OPERATSIYADAN KEYINGI OG'RIQNI DAVOLASH	207
Sharipov Akbarshox Sanjarovich, NEFT-GAZ SOHASINING OBYEKTLARINI METROLOGIK NAZORAT QILISH USLUBIYOTI	215
Xakimova Zulfiyaxon Mehmonaliyevna, IJODIY ISH VA LOYIHA ISHI – TAFAKKURNI O'STIRISH VOSITASI.....	222

4. ISO 5167-2:2022. Measurement of fluid flow by means of pressure differential devices – Part 2: Orifice plates. Geneva: ISO, 2022.
5. ISO/TR 9464:2023. Guidelines for the use of ISO 5167:2022. Geneva: ISO, 2023.
6. ISO/TR 12767:2023. Measurement of fluid flow by means of pressure differential devices – Guidelines on the effect of departure from the specifications and operating conditions given in ISO 5167. Geneva: ISO, 2023.
7. ISO 5167-4:2022. Measurement of fluid flow by means of pressure differential devices – Part 4: Venturi tubes. Geneva: ISO, 2022.
8. ISO 5167-5:2022. Measurement of fluid flow by means of pressure differential devices – Part 5: Cone meters. Geneva: ISO, 2022.

IJODIY ISH VA LOYIHA ISHI – TAFAKKURNI O'STIRISH VOSITASI

Xakimova Zulfiyaxon Mehmonaliyevna ¹

Annotatsiya: Maqolada boshlang'ich sinflarda loyiha ishlarini tashkil etishning nazariy asoslari va amaliy mexanizmlari yoritilgan. Loyiha usulining o'quvchilarning mustaqil fikrlash, ijodkorlik va amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishdagi o'rni tahlil qilinib, Bloom taksonomiyasi asosida darslikdagi ijodiy topshiriqlar tahlil qilingan hamda ularni kengaytirish bo'yicha metodik tavsiyalar keltirilgan.

Kalit so'zlar: boshlang'ich ta'lim, loyiha ishlari, metodika, qobiliyat, ko'nikma, ijodkorlik, hamkorlik, Bloom taksonomiyasi.

Аннотация. В статье рассматриваются теоретические основы и практические механизмы организации проектной деятельности в начальных классах. Проанализирована роль метода проектов в развитии самостоятельного мышления, творческих способностей и практических навыков учащихся; на основе таксономии Блума проанализированы творческие задания учебника, а также представлены методические рекомендации по их расширению.

Ключевые слова: начальное образование, проектная работа, методика, умения, навыки, творчество, сотрудничество, таксономия Блума.

Abstract. The article examines the theoretical foundations and practical mechanisms for organizing project activities in elementary grades. The role of the project method in developing independent thinking, creative abilities and practical skills of students is analyzed; the textbook's creative tasks are examined using Bloom's taxonomy, and methodological recommendations for their expansion are presented.

Keywords: primary education, project work, methodology, skills, abilities, creativity, cooperation, Bloom's taxonomy.

KIRISH. Bugungi kunda ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, ta'lim sifatini oshirish hamda xalqaro ta'lim standartlariga mos raqobatbardosh kadrlarni tayyorlash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Bu jarayonda o'quvchilarda mustaqil fikrlash, tanqidiy va kreativ tafakkurni rivojlantirish, muammolarni tahlil qilish hamda ularning amaliy yechimlarini ishlab chiqish ko'nikmalarini shakllantirish alohida ahamiyat kasb etib kelmoqda. Shu bilan birga o'sib kelayotgan yosh avlodning ilm egallashga bo'lgan ishtiyoqini oshirish, mamlakatimizning xalqaro maydondagi nufuzini yanada yuksaltirish uchun ta'lim tizimida ham qator islohotlar amalga oshirib kelinmoqda. Mazkur vazifalarni samarali amalga oshirishda ijodiy ish va loyiha ishi ta'limning innovatsion shakllari sifatida muhim o'rin egallaydi.

Ijodiy ish va loyiha faoliyati o'quvchilarning bilimlarni tayyor holatda o'zlashtirishidan ko'ra, ularni mustaqil izlanishga, ilmiy manbalar bilan ishlashga, tahlil qilishga, umumlashtirishga va yangi g'oyalarni ilgari surishga yo'naltiradi. Ushbu faoliyat turlari o'quvchilarning intellektual salohiyatini rivojlantirish, mantiqiy, tanqidiy va kreativ tafakkurini shakllantirish, shuningdek nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan uyg'unlashtirish imkonini beradi. Shu jihatdan ijodiy va loyiha ishlari kompetensiyaviy yondashuvni amalga oshirishning samarali vositalaridan biri hisoblanadi [1].

Pedagogika va psixologiya sohasidagi ilmiy tadqiqotlarda tafakkurni rivojlantirish masalalari ko'plab olimlar tomonidan o'rganilgan bo'lsa-da, ijodiy ish va loyiha faoliyatining o'quvchilar tafakkurini rivojlantirishdagi integrativ imkoniyatlarini zamonaviy ta'lim talablari asosida chuqur tahlil qilish dolzarb ilmiy muammolardan biri bo'lib qolmoqda. Ayniqsa, kompetensiyaviy yondashuv, loyiha asosida o'qitish texnologiyalarining keng joriy etilishi mazkur masalani ilmiy jihatdan qayta ko'rib chiqishni taqozo etadi. Zero, tafakkurni o'stirish nafaqat bilimlarni o'zlashtirish jarayoni, balki shaxsning tahliliy, tanqidiy va kreativ fikrlash qobiliyatlarini izchil rivojlantirishni ham nazarda tutadi. Shu jihatdan ijodiy ish va loyiha ishi o'quvchilarni mustaqil izlanishga, muammolarni aniqlash va tahlil qilishga, turli manbalarni qiyosiy o'rganishga, ilmiy asoslangan xulosalar chiqarishga hamda amaliy yechimlar ishlab chiqishga yo'naltiruvchi samarali pedagogik vosita hisoblanadi [1].

Ijodiy va loyiha faoliyati jarayonida o'quvchilar tayyor bilimlarni passiv o'zlashtiruvchi emas, balki bilimlarni mustaqil yaratuvchi va qo'llovchi subyekt sifatida ishtirok etadilar. Natijada ularda mantiqiy mushohada yuritish, muammoli vaziyatlarni tahlil qilish, kreativ yondashuv asosida yangi g'oyalarni ilgari surish, dalillarga tayangan holda qaror qabul qilish hamda o'z fikrini asoslab bera olish kompetensiyalari shakllanadi. Aynan shu xususiyatlar ijodiy ish va loyiha ishini tafakkurni o'stirishning samarali vositasi sifatida e'tirof etishga ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi. Shu bois ijodiy ish va loyiha ishini ta'lim jarayonining ajralmas tarkibiy qismi sifatida tashkil etish,

uning metodik asoslarini takomillashtirish hamda o'quvchilarning yosh va individual xususiyatlarini inobatga olgan holda qo'llash muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

ASOSIY QISM

Pedagogik adabiyotlarda ijodiy tafakkur shaxsning intellektual faoliyatining eng yuqori bosqichi sifatida qaraladi. U nafaqat bilimlar majmuasi, balki tafakkur moslashuvchanligi, fantaziya, tasavvur, tashabbuskorlik va erkin fikrlash bilan chambarchas bog'liqdir. Ijodiy tafakkuri rivojlangan shaxs bilimlarni tayyor holatda qabul qilmaydi, balki ularni qayta ishlaydi, tahlil qiladi va yangi mazmun bilan boyitadi. Boshlang'ich ta'lim yoshidagi bolalarda tafakkurning obrazli shakli ustuvor bo'lib, aynan shu davr ijodiy fikrlashni shakllantirish uchun eng qulay bosqich hisoblanadi. Shu sababli boshlang'ich ta'limda ijodiy tafakkurni rivojlantirish pedagogik jarayonning muhim yo'nalishi sifatida qaralishi lozim [2].

Ta'lim tizimini isloh qilish doirasida amaldagi darsliklar yangi avlod darsliklari bilan almashtirildi, natijada maktab darsliklari va undagi mavzular, topshiriqlar butunlay yangicha tus oldi. 4-sinflar uchun yaratilgan ona tili darsligining IV qismida "Ijodkorlik soati" va "Loyiha ishi" rubrikalari alohida ajratilgan [4]. Ijodiy topshiriqlarning tafakkurni rivojlantiruvchi ta'siri shubhasiz, biroq bu ta'sirning chuqurlik darajasi topshiriq turiga qarab farqlanadi. Buni aniqlash uchun Bloom taksonomiyasi asosida tahlil o'tkazildi (1-jadval).

Mashq	Topshiriq mazmuni	Rivojlanadigan tafakkur turi	Bloom darajasi	Cheklovi
39-mashq	Etik va qalam o'rtasidagi umumiylikni topish	Assotsiativ, analitik-sintetik tafakkur	Tushunish → Tahlil qilish	Baholash bosqichi yo'q
40-mashq	Ko'zgu yordamida teskari matn, iboralarni izohlash	Lug'aviy, obrazli tafakkur, qiziqish	Tushunish → Tahlil qilish	Tayyor iboralar bilan cheklangan
41-mashq	Futbol o'yini orqali fe'l yasash	Kombinatorik, tezkor (divergent) tafakkur	Eslash → Qo'llash	Musobaqa tezligi ustuvor
42-mashq	O'quv qurollari asosida gap tuzish	Nutqiy-ijodiy tafakkur, sintez	Qo'llash → Sintez (qisman)	"Yaratish" darajasiga yetmaydi

Tahlil shuni ko'rsatadiki, darslikdagi mavjud ijodiy topshiriqlar asosan Bloom taksonomiyasining quyi va o'rta bosqichlarini (eslash, tushunish, qo'llash, qisman tahlil) qamrab oladi, biroq yuqori bosqichlar — baholash va yaratish — deyarli e'tibordan chetda qolgan. Bolaning fantaziyasi kuchli bo'lib, real voqelikni o'z tasavvuri bilan boyitishga moyil bo'ladi. Pedagog ana shunday xususiyatni to'g'ri yo'naltira olsa, ijodiy tafakkur samarali shakllanadi. Boshlang'ich maktab yoshidagi bolalar psixologik jihatdan faol, qiziquvchan va yangilikka ochiq

bo'ladilar, ularning diqqat-xotirasi ko'proq ko'rgazmali-obrazli xarakterga ega. Shu sababli ijodiy tafakkurni rivojlantirish jarayonida ijodiy topshiriqlardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Aksincha, qat'iy cheklovlar va faqat to'g'ri javobga yo'naltirilgan yondashuv ijodiy tafakkurning rivojlanishini sekinlashtiradi [2; 3].

Yuqoridagi tahlil asosida darslikdagi mavjud mashqlarni Bloom taksonomiyasining yuqori bosqichlariga (baholash, yaratish) yetkazish maqsadida quyidagi kengaytirish namunasi ishlab chiqildi: 39-mashqqa "nega aynan shu umumiylik muhim" degan baholash savolini qo'shish; 40-mashqda o'quvchiga tayyor iboralar o'rniga o'zi teskari matn tuzish topshirig'ini berish; 41-mashqda musobaqadan so'ng eng original fe'l birikmasini asoslab berish vazifasini kiritish; 42-mashqda esa gap tuzish o'rniga o'quv qurollari ishtirokida qisqa hikoya yozdirish. Bunday yondashuv mavjud topshiriqlarni qayta yaratmasdan, ularning ijodiy salmog'ini oshirish imkonini beradi. Boshlang'ich ta'lim ona tili darslarini noan'anaviy dars shakllari asosida tashkil etishning quyidagi afzalliklari mavjud:

1. O'quv materiallarini samarali o'zlashtirishga yordam beradi.
2. O'qituvchi va o'quvchi, shuningdek, o'quvchilar o'rtasida samimiy munosabatlar shakllanadi.

Ta'lim jarayonida o'qitish shakllari turli ko'rinishlarda amalga oshiriladi:

- individual;
  - juftlikda;
  - kichik guruhlarda;
  - katta guruhlarda ishlash.
3. Ta'lim ehtiyojlarini qondirish orqali o'quv jarayonining motivatsion darajasi oshadi. Ma'lumotlarni berish, qabul qilish va qayta ishlash orqali o'quv materialiy yanada yaxshi eslab qolinadi.

4. Muloqot qilish, o'z fikrini ifodalash va fikr almashish ko'nikmalari shakllanadi.

Ta'lim jarayonida o'quvchining:

- o'z-o'zini baholashi;
- o'z faoliyatini nazorat qilishi;
- tanqidiy fikrlashi

rivojlanadi.

5. Dars o'quvchi uchun qiziqarli jarayonga aylanadi.

O'quv jarayoniga ijodiy yondashuv va ijobiy munosabat shakllanadi.

6. Har bir o'quvchini mustaqil fikrlashga, izlanishga va kuzatishga undaydi. Shuningdek, o'qituvchi noan'anaviy dars shakllaridan foydalanishda didaktik qoidalarga rioya qilishi talab etiladi.

Mazkur ijodiy metod va usullardan foydalanish boshlang'ich sinf o'quvchilarida ijodkorlikka intilish, ta'lim jarayoniga ijodiy yondashish, mustaqil va tanqidiy fikrlash, doimiy tahlil hamda o'z faoliyatini baholash ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Psixologiya va pedagogikaning zamonaviy lug'atlariga asoslanib, o'qituvchining ijodiy metodlarini fikrlash, his-tuyg'u, muloqot, maxsus faoliyat va ijodiy yondashuvdagi bilim darajasi sifatida tavsiflash mumkin.

Ona tili darslarida ijodiy metodlardan to'g'ri foydalanish o'quvchilarga mavjud bilimlarni qayta tiklash bilan birga, ular asosida cheksiz yangi g'oyalar va modellar yaratish imkonini beradi. Chunki ushbu fan doirasida keng fikrlash qobiliyati shakllanadi.

Shundan kelib chiqadiki, ona tili darslarida ijodiy metodlardan foydalanishning ahamiyati juda katta bo'lib, u kelajak avlodni:

- mustaqil;
- tanqidiy;
- ijodiy fikrlaydigan;
- o'ziga ishongan;
- ijtimoiy jamiyatga tez moslasha oladigan

shaxslar sifatida shakllantirishga munosib hissa qo'shadi.

Shu sababli bugungi kunda ta'lim jarayonida **imperativ, kognitiv, evristik, kreativ, inversiya va inklyuziv metodlarga** asoslangan zamonaviy pedagogik texnologiyalardan keng foydalanilmoqda.³

Xulosa. Xulosa o'rnida shuni aytish mumkinki, yoshlarni yurtimizda amalga oshirilayotgan islohotlarning tomoshabini emas, balki faol ishtirokchisiga aylantirishimiz kerak. Buning uchun ularni izlanuvchanlik va yaratuvchanlik faoliyatiga keng jalb qilish, ilm-fanga bo'lgan qiziqishlarini qo'llab-quvvatlash hamda tafakkuri rivojlangan, keng fikrli avlod qilib tarbiyalash asosiy vazifamizdir. Ijodiy ish va loyiha ishini Bloom taksonomiyasining yuqori bosqichlarini ham qamrab oladigan tarzda takomillashtirish boshlang'ich sinf o'quvchilarining tafakkurini har tomonlama rivojlantirishning muhim sharti hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

³ Turdiyeva R.Q. Effective methods of forming creative skills based on creative approaches in primary school students. Teacher of Gulistan State University. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10925369>

1. Тошпулатова Н. Ижодий тафаккур тушунчаси мазмуни ва унинг бошланғич таълимдаги педагогик аҳамияти [Электрон манба] // Researcher.uz. – URL: <https://researcher.uz/uz/article/ijodiy-tafakkur-tushunchasi-mazmuni-va-uning-boshlang-ich-talimdagi-pedagogik-ahamiyati-130277> (murojaat sanasi: 2026).
2. Мардонов Ш.Қ. ва бошқалар. Ўқувчиларнинг дизайн ижодкорлигини шакллантириш. – Тошкент: Sano-standart, 2012. – 102 б.
3. Тадқиқот материаллари [Электрон манба]. – URL: <https://zenodo.org/records/11058617> (murojaat sanasi: 2026).
4. Байназарова Д.Д., Тоирова М.Э. Она тили: умумий ўрта таълим мактабларининг 4-синфи учун дарслик. II қисм. – Тошкент: Novda Edutainment, 2023. – 88 б.
5. Turdiyeva R.Q. Effective methods of forming creative skills based on creative approaches in primary school students [Elektron manba]. – URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10925369> (murojaat sanasi: 2026).

ZAMONAVIY TA'LIMDA ISLOHOTLAR VA TEXNIK TAFAKKUR

ZAMONAVIY TA'LIMDA ISLOHOTLAR & TEXNIK TAFAKKUR

Bosh muharrir: Z.Sh. To'xtayeva

Bosh muharrir o'rinbosari: V.E. Ubaydova

Mas'ul kotib: M.B. Obloqulova

Texnik muharrir va dizayner: B.M. Imomov

2026-YIL, № 2-SON

© Materiallar ko'chirib olingan yoki chop etilganda "Zamonaviy ta'limda islohotlar va texnik tafakkur" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda chop etilgan va e'lon qilingan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflarning o'zlari ma'sul hisoblanadi. Tahririyat fikri har doim ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin.

"Zamonaviy ta'limda islohotlar va texnik tafakkur" ilmiy jurnali 15.09.2026-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan № C-5669338845379 reyestr raqami tartibi bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №1852266.

